

Дело C-203/24 [Накамп]ⁱ**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

15 март 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Hoge Raad der Nederlanden (Нидерландия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

15 март 2024 г.

Жалбоподател:

KN

Отвeтник:

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

Предмет на главното производство

Главното производство се отнася до това да се определи кое социалноосигурително законодателство е приложимо по отношение на пребиваващ в Нидерландия работник, който е осъществявал дейност на плаващ по вътрешни водни пътища кораб в Белгия, Нидерландия и Германия за установен в Лихтенщайн работодател.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Настоящото преюдициално запитване по член 267 ДФЕС се отнася по-специално до това как трябва да се установи дали може да се приеме, че работник, който осъществява дейност като наето лице в две или повече държави членки, осъществява значителна част от дейността си в държавата членка на пребиваване.

ⁱ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

Преюдициални въпроси

1. Кои обстоятелства или видове обстоятелства са подходящи, за да се прецени в съответствие с член 14, параграф 8 от Регламент (ЕО) № 987/2009 дали лице, което обичайно осъществява дейност като наето лице в две или повече държави членки, осъществява значителна част от дейността си в държавата членка на пребиваване, ако е установено, че това лице осъществява дейността си там през 22% от работното си време? Необходимо ли е за тази цел: (i) обстоятелство, което има пряка връзка с осъществяването на дейността, (ii) обстоятелство, което указва мястото на осъществяване на дейността, и (iii) от обстоятелството да могат да се направят изводи в количествено изражение относно дела от дейността в държавата членка на пребиваване спрямо общата дейност на съответното лице?

2. С оглед на отговора на първия въпрос може или трябва ли при тази преценка да се вземе предвид: (i) мястото на пребиваване на работника, (ii) мястото на регистрация на плаващия по вътрешни водни пътища кораб, на който работникът осъществява дейността си, (iii) седалището на собственика и оператора на плаващия по вътрешни водни пътища кораб, (iv) мястото, на което корабът е плавал в други периоди, през които работникът не е работил на него и през които все още не е бил нает от работодателя, (v) седалището на работодателя, и (vi) мястото, на което работникът се качва на борда на кораба и слиза от него?

3. За какъв период трябва да се преценява дали даден работник осъществява значителна част от дейността си в държавата членка на пребиваване?

4. Разполага ли компетентната институция на държава членка, когато определя приложимото законодателство, със свобода на преценка по отношение на израза „значителна част от дейността си“ в член 13, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 883/2004, която по принцип трябва да бъде зачитана от съдилищата, и ако това е така, какъв е обхватът на тази свобода на преценка?

Релевантни разпоредби на правото на Съюза

Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност

Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност

Релевантни разпоредби на националното право

Няма

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 През 2016 г. жалбоподателят пребивава в Нидерландия. От 4 февруари 2016 г. до 31 декември 2016 г. той работи на плаващ по вътрешни водни пътища кораб, регистриран в Нидерландия. Собственик и оператор на кораба е корабоплавателно дружество, регистрирано и установено в Нидерландия. През този период жалбоподателят е бил нает от работодател в Лихтенщайн и е осъществявал дейност на кораба в Белгия, Германия и Нидерландия. Според корабния дневник през 2016 г. корабът е плавал около 22% от времето в Нидерландия.
- 2 С писмо от 25 юли 2017 г. компетентната за Лихтенщайн институция иска от ответника Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (Управителен съвет на социалноосигурителната каса, Нидерландия) на основание член 6 от Регламент № 987/2009 (наричан по-нататък „Регламентът за прилагане“) да определи временно кое социалноосигурително законодателство намира приложение по отношение на жалбоподателя за периода, през който е работил на кораба. С решение от 6 март 2020 г. ответникът определя временно нидерландското социалноосигурително законодателство за приложимо спрямо жалбоподателя.
- 3 Жалбоподателят подава до ответника жалба по административен ред срещу това решение. Ответникът отхвърля подадената по административен ред жалба, като приема, че жалбоподателят е осъществявал в Нидерландия значителна част от дейността си по смисъла на член 13, параграф 1 от Регламент № 883/2004 (наричан по-нататък „Основният регламент“). Във връзка с това той взема предвид факта, че видно от корабния дневник през 2016 г. корабът е плавал в Нидерландия около 22% от времето, през 2013 г. — също 22%, а през 2014 г. — 24%. В това отношение ответникът се основава и на обстоятелството, че жалбоподателят пребивава в Нидерландия, че корабът е регистриран в Нидерландия и че седалището на собственика и оператора на кораба се намира в Нидерландия.
- 4 След като Rechtbank (първоинстанционен съд, Нидерландия) отхвърля подадената от жалбоподателя по съдебен ред жалба, последният подава въззивна жалба пред Centrale Raad van Beroep (Апелативен съд по трудови и осигурителни спорове, Нидерландия, наричан по-нататък „Centrale Raad“). Този съд приема също, че жалбоподателят е осъществявал значителна част от дейността си в Нидерландия. Centrale Raad мотивира решението си, като изтъква, че за работник, който работи по-малко от 25% от работното си време в държавата членка на пребиваване, все пак може да се приеме, че осъществява значителна част от дейността си в тази държава членка, ако са налице достатъчно други обстоятелства, които сочат това. Колкото по-малка

по обем е дейността на даден работник в една държава членка, толкова повече или по-убедителни други обстоятелства в подкрепа на това трябва да са налице.

- 5 Centrale Raad приема, че в обжалваното решение ответникът се е основал на достатъчно съображения, установявайки, че жалбоподателят е осъществил значителна част от дейността си в своята държава членка на пребиваване, а именно Нидерландия. Според този съд, за да направи тази констатация, ответникът е можел да вземе под внимание факта, че корабът, на който е работил ищецът, през 2013 г. е плавал в Нидерландия също 22%, а през 2014 г. — 24% от времето. В това отношение той е можел да вземе предвид и обстоятелството, че жалбоподателят пребивава в Нидерландия, че корабът е регистриран в Нидерландия и че седалището на собственика и оператора на кораба се намира в Нидерландия.

Основни доводи на страните в главното производство

- 6 Жалбоподателят подава касационна жалба срещу решението на Centrale Raad пред запитващата юрисдикция Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия). Само първото основание на жалбата му е от значение за преюдициалните въпроси.
- 7 Жалбоподателят твърди, че като е приел, че значителна част от дейността е осъществена в Нидерландия, Centrale Raad е приложил неправилно член 13 от Основния регламент и член 14, параграф 8 от Регламента за прилагане. Във връзка с това той заявява, че обстоятелствата, които Centrale Raad взема предвид, за да се прецени дали значителна част от дейността на жалбоподателя е осъществена в Нидерландия, не са от значение. Освен това същият счита, че Centrale Raad неправилно не е взел предвид, че седалището на неговия работодател се намира в Лихтенщайн и че жалбоподателят се е качил на борда на кораба и е слязъл от него не в Нидерландия, а в Белгия.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 8 Запитващата юрисдикция посочва, че съгласно член 14, параграф 8 от Регламента за прилагане понятието „значителна част от дейността“ по смисъла на член 13, параграф 1, буква а) от Основния регламент трябва да се тълкува в смисъл, че значителна като количество част от всички дейности трябва да се извършва там, без непременно да представлява основната част от тези дейности. Въпросът дали значителна част от дейността се извършва в дадена държава членка съгласно член 14, параграф 8 от Регламента за прилагане в случай на дейност като наето лице се преценява въз основа на примерните критерии „работно време“ и/или „възнаграждение“. Ако в резултат на прилагането на тези критерии се получи по-малък от 25% дял, съгласно тази разпоредба той представлява показател за това, че в съответната държава членка не се извършва значителна част от дейностите.

- 9 От използваните в член 14, параграф 8 от Регламента за прилагане изрази „mede“ [*„наред с другото“*; само в текста на нидерландски език, липсва съответствие в текста на български език], „примерни критерии“ и „показател“ следва, че когато работното време и/или възнаграждението в държавата членка на пребиваване е по-малко от 25%, съществува възможността въпреки това да трябва да се приеме въз основа на други обстоятелства в рамките на цялостната оценка, че дейността в тази държава членка представлява значителна част от всички дейности на съответното лице.
- 10 На първо място се поставя въпросът кои обстоятелства са от значение, за да се определи, че по отношение на работници, които извършват по-малко от 25% от дейността си в своята държава членка на пребиваване, все пак може да се приеме, че осъществяват значителна част от дейността си в нея. На второ място, не е ясно също така за какъв период трябва да се направи тази преценка.
- 11 Според запитващата юрисдикция в случая възнаграждението не е сред релевантните обстоятелства. Дори и да е имало разлики във възнаграждението, страните не са посочили този критерий. Кои критерии обаче са от значение, не става ясно. Регламентът за прилагане предвижда само, че евентуалният значителен характер на дейността трябва да се установи, „наред с другото“, въз основа на примерните критерии „работно време“ и/или „възнаграждение“, без да посочва какви други обстоятелства може да имат отношение към това.
- 12 От формулировката на член [14], параграф 8 от Регламента за прилагане, че част от дейността, осъществявана в държавата членка на пребиваване, трябва да е „значителна като количество“, запитващата юрисдикция е склонна да направи извода, че другите обстоятелства, които трябва да бъдат взети предвид освен работното време и/или възнаграждението, (i) трябва да имат пряка връзка с осъществяването на дейността, (ii) трябва да се отнасят до мястото на осъществяване на дейността и (iii) трябва да са такива обстоятелства, че от тях да може да се направят изводи в количествено изражение относно дела от дейността в държавата членка на пребиваване спрямо общата дейност на съответното лице.
- 13 Запитващата юрисдикция има съмнения дали обстоятелствата, на които Centrale Raad основава преценката си, изобщо са от значение в това отношение. Всъщност става въпрос за обстоятелства, които нямат пряка връзка с осъществяването на дейността. От тях не може да се заключи нищо нито за мястото, където се осъществява дейността, нито за количествения дял на дейността в държавата членка на пребиваване спрямо дейността като цяло.
- 14 От само себе си се разбира, че мястото на регистрация на кораба и мястото, където се намира седалището на собственика и оператора на кораба, нямат

връзка с осъществяваната дейност. Същото изглежда се отнася и за мястото, където корабът е плавал през други години, когато жалбоподателят все още да е работил на него (вж. също точки 15—18 по-долу). Тъй като по определение член 13, параграф 1 от [Основния регламент] се отнася до работник, който осъществява част от дейността си в своята държава членка на пребиваване, според запитващата юрисдикция критерият за държавата членка на пребиваване също е без значение. Жалбоподателят се позовава освен това на мястото, където се намира седалището на работодателя, и на мястото, където жалбоподателят се качва на борда на кораба и слиза от него. Първият критерий изобщо не е свързан с дейността, а от втория не може да се установи нищо за количествения дял на дейността в държавата членка на пребиваване. Като се има предвид, че нито от текста и систематиката на Основния регламент и на Регламента за прилагане, нито от практиката на Съда могат да се изведат достатъчно указания относно критериите, които имат отношение, запитващата юрисдикция поставя първите два преюдициални въпроса.

- 15 Що се отнася до втората група от въпроси, а именно кой период от време е релевантен, за да се прецени дали жалбоподателят е осъществил значителна част от дейността си в Нидерландия, запитващата юрисдикция разглежда няколко възможности. Като се има предвид, че социалноосигурителните вноски в Нидерландия се плащат за календарна година, като отправна точка може да се приеме съответната календарна година. Недостатък на този подход е, че е свързан националното право, което може да доведе до различни начини на действие на съответните държави членки. Би била възможна също така преценка по отношение на период, през който работникът има непроменено трудово правоотношение, като този период може да е по-дълъг или по-кратък от една година. Във връзка с това отново се поставя въпросът дали могат да бъдат взети предвид и обстоятелства, отнасящи се до периоди, през които работникът не е работил на кораба като наето лице (вж. т. 14 по-горе).
- 16 За пояснение запитващата юрисдикция препраща към член 14, параграф 10 от Регламента за прилагане, от който следва, че за да се определи приложимото законодателство, трябва да бъде отчетено и предполагаемото бъдещо положение през следващите 12 десет календарни месеца. Регламентът за прилагане обаче не посочва от кой момент започва да тече този 12-месечен период.
- 17 За разлика от това, текстът на Регламента за прилагане не казва нищо за положението в миналото. В Практическия наръчник относно законодателството, приложимо в Европейския съюз (ЕС), Европейското икономическо пространство (ЕИП) и Швейцария от декември 2013 г. (наричан по-нататък „Практическия наръчник“), стр. 31, Административната комисия за координация на системите за социална сигурност (наричана по-нататък „Административната комисия“) указва, че предходната дейност обаче е също надежден показател за бъдещото поведение. Когато не е

възможно решението да се основе на планираните схеми на работа или графиците на дежурствата, според Практическият наръчник ще бъде оправдано да се разгледа положението през предходните 12 месеца и то да бъде използвано за оценка на значителната дейност. Това становище на Административната комисия обаче няма решаващо значение. Възгледите на тази комисия, изразени в Практическият наръчник, следва да се считат за нейна позиция. Те могат да бъдат полезни отправни точки за тълкуването на Основния регламент и на Регламента за прилагане, но не засягат правомощието на съдилищата да преценяват съдържанието на разпоредбите на тези регламенти (вж. решения от 5 декември 1967 г., Van der Vecht, 19/67, EU:C:1967:49, и от 8 май 2019 г., SF, C-631/17, EU:C:2019:381, т. 41).

- 18 В случая Centrale Raad е взел предвид положението, съществувало през периода 2012—2013 г., тоест повече от 12 месеца преди започването на дейността, което противоречи на разбирането на Административната комисия и на правилата в Регламента за прилагане. От една страна, според запитващата юрисдикция може да е обосновано да бъде взета предвид тенденцията по отношение на дейността през предходните години, но този довод изглежда защитим само ако съответният работник вече е упражнявал тази дейност по това време. От друга страна, обстоятелството, че нито Основният регламент, нито Регламентът за прилагане съдържат указания, че трябва да се вземе предвид предишното положение, е основание това да не бъде направено. Това важи в много по-голяма степен за положение отпреди няколко години, и още повече, ако по това време работникът все още не е осъществявал дейност като наето лице. Тъй като за разглеждането на тези съображения не могат да бъдат изведени достатъчно отправни точки нито от текста и систематиката на Основния регламент и на Регламента за прилагане, нито от практиката на Съда, запитващата юрисдикция поставя третия преюдициален въпрос.
- 19 Освен това запитващата юрисдикция си поставя въпроса с каква свобода на преценка разполага компетентната институция, когато определя дали по отношение на даден работник се прилага съответното социалноосигурително законодателство, поради това че осъществява значителна част от дейността си в държавата членка на пребиваване. Когато даден съд трябва да се произнесе по определянето на това законодателство, се поставя въпросът дали той трябва да постанови цялостно собствено съдебно решение относно това и при необходимост — да замести становището на компетентната институция, или трябва да предостави на тази институция известна свобода на преценка.
- 20 Centrale Raad изглежда смята, че компетентната институция разполага с такава свобода на преценка. На страница 34 от Практическият наръчник Административната комисия посочва по отношение на автомобилния транспорт, че е възможно определените институции, отговорни за определяне на приложимото законодателство, да използват критерии, различни от изложените в Основния регламент и в Регламента за прилагане

и този наръчник, които те считат за по-подходящи при конкретните ситуации, които трябва да решават. Това изглежда навежда на мисълта за свобода на преценка на определените институции. Разбира се, това разяснение не е решаващо, първо, защото възгледите на Административната комисия не са правно обвързващи, и второ, защото понятието „определени институции“ в този раздел би могло да обхваща евентуално и съда, който трябва да се произнесе по законосъобразността на становището на компетентната институция на дадена държава членка.

- 21 Довод против признаването на свобода на преценка на компетентната институция е обстоятелството, че изразът „значителна част от дейността“ е правно понятие, което е подходящо за прилагане от съдилищата по конкретен случай, без да е необходимо да се предоставя свобода на преценка на административен орган. Освен това в резултат от признаването на свобода на преценка на компетентните институции има по-голяма вероятност компетентните институции на различните участващи държави членки да стигнат до различни резултати за едно и също положение, що се отнася до приложимото законодателство, въпреки че Основният регламент (член 11, параграф 1) всъщност има за цел да гарантира, че лицата, по отношение на които се прилага този регламент, са подчинени на социалноосигурителното законодателство само на една държава членка.
- 22 Тъй като нито от текста и систематиката на Основния регламент и на Регламента за прилагане, нито от практиката на Съда могат да се изведат достатъчно отправни точки относно евентуална свобода на преценка, запитващата юрисдикция поставя четвъртия преюдициален въпрос.